

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSTYRELSEN

Opiskeluhuollon tavoitteita ja käytänteitä: yhteisöllinen ja yksilökohtainen opiskeluhoolto

Opistovuosi oppivelvollisille ajankohtaiswebinaari 1.10.2024

Opiskeluhuollon kokonaisuus

Opiskeluhuolto

Lapsen, oppilaan ja opiskelijan hyvän oppimisen, hyvän fyysisen ja psyykkisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä, ylläpitämistä ja niiden edellytyksiä lisäävää toimintaa esiopetus-, koulu- ja oppilaitosyhteisössä.

Yhteisöllinen opiskeluhoito

- Ensisijaista
- Ehkäisevää
- On kaikkien yhteinen tehtävä

Lapset, oppilaat ja opiskelijat

- Osallisuus
- Hyvinvointi
- Oppiminen

Opiskeluympäristö

- Terveellisyys
- Turvallisuus
- Esteettömyys

Opiskeluhoitopalvelut

- Koulu-/opiskelu-terveydenhuolto
- Kuraattoripalvelut
- Psykologipalvelut

Yksilökohtainen opiskeluhoito

- Ehkäisevää
- Tukea antavaa

Monialainen asiantuntijaryhmä

Erityisoppilaitoksen järjestämät sosiaali- ja terveysterveystoimet

Opiskeluhoolto on yhteisöllistä työtä ja yksilöllistä tukea (Oppilas- ja opiskelijahuoltolaki)

- Opiskelijalla on oikeus saada maksutta sellainen opiskeluhoolto, jota opetukseen osallistuminen edellyttää.
- Opiskeluhoolto toteutetaan ensisijaisesti ehkäisevänä, koko yhteisöä tukevana yhteisöllisenä opiskeluhoルトona
- Lisäksi opiskelijalla on oikeus yksilökohtaiseen opiskeluhooltoon ja opiskeluhoollon palveluihin.

Yhteisöllinen opiskeluhoolto

- Yhteisöllisellä opiskeluhoollolla tarkoitetaan toimintakulttuuria ja toimia, joilla koko oppilaitosyhteisössä edistetään opiskelijoiden oppimista, hyvinvointia, terveyttä, sosiaalista vastuullisuutta, vuorovaikutusta ja osallisuutta sekä opiskeluympäristön terveellisyyttä, turvallisuutta ja esteettömyyttä.
- Yhteisöllinen opiskeluhooltotyö kuuluu jokaiselle oppilaitoksen toimijalla.
- Opiskelijoiden, huoltajien, opetushenkilöstön, muun ohjaavan henkilöstön ja opiskeluhooltopalvelujen työntekijöiden sekä yhteistyötahojen osallisuus opiskeluhoollon toimintatapojen suunnittelussa, toteuttamisessa ja arvioinnissa on keskeistä.

Yhteisöllinen opiskeluhuolto

- Ensisijainen vastuu yhteisön hyvinvoinnista on oppilaitoksen henkilökunnalla.
- Kaikkien oppilaitoksessa opiskelijoiden kanssa työskentelevien sekä opiskeluhuoltopalveluista vastaavien viranomaisten ja työntekijöiden on tehtävissään edistettävä opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvointia sekä kotien ja oppilaitoksen välistä yhteistyötä.
- Yhteisön toimintakulttuurin kehittämistä ja yhteisöllistä työtä johtaa rehtori / johtaja ja yhteisöllistä opiskeluhuoltoa toteutetaan koulutuksen järjestäjäkohtaisen opiskeluhuoltosuunnitelman mukaisesti.

Yksilökohtainen opiskeluhuolto

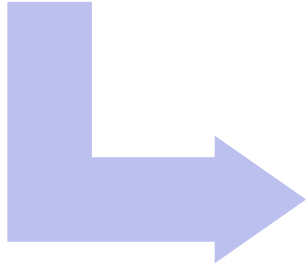
- Opiskelijan omat toivomukset ja mielipiteet on otettava huomioon häntä koskevissa toimenpiteissä ja ratkaisuissa hänen ikänsä, kehitystasonsa ja muiden henkilökohtaisten edellytystensä mukaisesti.
- Jos oppilaitoksen työntekijä arvioi, että opiskelija tarvitsee opiskeluhuoltopalveluja, hänen on otettava viipymättä yhteyttä opiskeluterveydenhuollon työntekijään tai opiskeluhuollon psykologiin tai kuraattoriin yhdessä opiskelijan kanssa ja annettava tiedossaan olevat tuen tarpeen arvioimiseksi tarvittavat tiedot.
- Yksittäisen opiskelijan tai tietyn opiskelijaryhmän tuen tarpeen selvittämiseen ja opiskeluhuollon palvelujen järjestämiseen liittyvät asiat käsitellään tapauskohtaisesti koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä.
- Asian käsittely yksittäisen opiskelijan tueksi koottavassa monialaisessa asiantuntijaryhmässä perustuu opiskelijan tai, jollei hänellä ole edellytyksiä arvioida annettavan suostumuksen merkitystä, hänen huoltajansa suostumukseen.

Opiskelijan
asema!

Kirjallinen
suostumus ja
opiskeluhuolto-
kertomus!

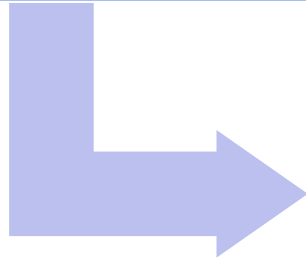
Monialaiset ryhmät

Alueellinen opiskeluhuollon yhteistyöryhmä

- Hyvinvointialueen ja koulutuksen järjestäjien yhteistyöryhmä
- Lakisääteiset tehtävät

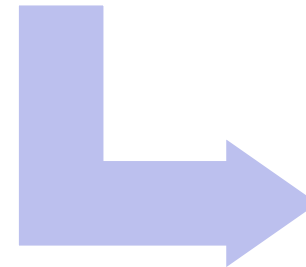
Opiskelu-
huollon
ohjausryhmä

- Koulutuksen järjestäjä
- Opiskeluhuollon suunnittelu, kehittäminen, ohjaus ja arviointi

Oppilaitos-
kohtainen
opiskeluhoolto-
ryhmä

- Opiskeluhuollon suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi
- Yhteisöllinen työ

Yksilö-
kohtainen
monialainen
asiantuntija-
ryhmä

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelma

Koulutuksen järjestäjä on velvollinen tekemään opiskeluhuoltosuunnitelman hyvinvointialueen kanssa yhteistyössä ja sen tulee sisältää opiskeluhuollon toteuttamisen tavoitteet ja keskeiset periaatteet sekä toimenpiteet opiskeluhuollon toteuttamiseksi ja seuraamiseksi.

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

2. Oppilaitoksen toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhuolto)

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä Kriisisuunnitelma

Paikalliset ratkaisut!

1. Arvio opiskeluhuollon kokonaistarpeesta ja käytettävissä olevista opiskeluhuoltopalveluista

- Arvioon opiskeluhuollon kokonaistarpeesta sisältyvät yksilökohtaisessa ja yhteisöllisessä opiskeluhuoltotyössä sekä opiskeluhuollon yhteistyössä tarvittavat resurssit.
- Kokonaistarpeen arviossa huomioidaan esimerkiksi oppilaitosyksiköiden määrä ja oppilaitosten opiskelijamäärä sekä toimintaympäristön erityispiirteet. Arviossa hyödynnetään monipuolisesti paikallista lasten ja nuorten terveyttä, hyvinvointia ja elinoloja koskevaa seurantatietoa, jota on koottu myös opiskelijoilta ja huoltajilta, opetushenkilöstöltä ja opiskeluhuoltopalveluiden ammattilaisilta.
- Tiedot ilmoitetaan koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa opiskeluhuoltopalvelujen ammattilaisten **henkilötyövuosina**.
- Arvioilla varmistetaan palvelujen **riittävyys** huomioiden opiskelijoiden ja yhteisön tarpeet, **terveystarkastusten ja henkilöstömitoitusten toteutuminen** sekä palvelujen järjestäminen **määräajassa**.

2. Oppilaitosyhteisön toimenpiteet yhteisöllisen opiskeluhuollon edistämiseksi

Yhteisöllinen opiskeluhuolto on tärkeä osa oppilaitoksen **toimintakulttuuria** ja sen kehittäminen edellyttää **johtamista**.

Koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelmassa kuvataan

- opiskelijoiden ja oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden **seuraamisen käytännöt** ja keskeiset **tulokset**.
- oppilaitoskohtaisten **opiskeluhuoltoryhmien** johtaminen, kokoonpano ja toimintatavat
- koulutukseen osallistumisen seuranta, **poissaolojen** ehkäiseminen ja niihin puuttuminen
- tupakkatuotteiden ja muiden **päihteiden** käytön ehkäisemisen ja käyttöön puuttuminen
- yhteistyö ja käytänteet oppilaitosympäristön terveellisyyden ja turvallisuuden sekä oppilaitosyhteisön hyvinvoinnin tarkastuksissa.

3. Toimenpiteet tarvittavien tukitoimien järjestämiseksi (yksilökohtainen opiskeluhoolto)

- opiskelijan **ohjaaminen opiskeluhoitopalveluihin** (opiskeluterveydenhuolto, kuraattori- ja psykologipalvelut)
- yksittäisen opiskelijan tueksi koottavan **monialaisen asiantuntijaryhmän** kokoaminen, suostumuksen hankkiminen ja työskentelyyn osallistuminen (oppilas- ja opiskeluhoitolaki 1287/2013 19 §)
- **opiskeluhoitokertomusten** laatiminen, säilytys ja vastuuhenkilön nimeäminen koulutuksen järjestäjän opiskeluhoitorekisterille
- tarvittavan opiskeluhoollon järjestäminen kurinpitotoimen tai opiskelijan opetukseen osallistumisen epäämisen yhteydessä
- opiskelijan koulupäivän aikaisen erityisruokavalion tai lääkityksen ilmoittamisen käytänteet oppilaitoksessa.
- opiskeluterveydenhuollon sairaanhoitopalvelujen järjestämistapa ja ohjaus niihin hakeutumiseksi

4. Yhteistyön järjestäminen opiskelijoiden ja heidän perheidensä sekä oppilaitoksessa työskentelevien ja muiden opiskelijoiden hyvinvointia tukevien tahojen kanssa

- opiskelijoiden, huoltajien, opetustoimen henkilöstön ja opiskeluhuoltopalvelujen **osallisuus** koulutuksen järjestäjän opiskeluhuoltosuunnitelman laatimiseen ja yhteisöllisen opiskeluhuollon toteuttamiseen
- henkilöstön **perehdytys** ja osaamisen varmistaminen yhteisöllisessä työssä
- **yhteistyö** koulun ulkopuolisten yhteistyötahojen kanssa (esim. nuorisotoimi, erikoissairaanhoido ja poliisi)
- yhteisöllisen ja yksilökohtaisen opiskeluhuollon periaatteista ja toiminnasta **tiedottaminen** opiskelijoille, huoltajille, henkilöstölle ja yhteistyötahoille

5. Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä sekä kriisisuunnitelma

Suunnitelmat opiskelijoiden suojaamiseksi väkivallalta, kiusaamiselta ja häirinnältä

- Kuvataan **erikseen** toimenpiteet väkivallan, kiusaamisen ja häirinnän ehkäisemiseksi, niiden esiintyvyyden seuraamiseksi ja ongelmatilanteisiin puuttumiseksi sekä jälkiseurannan edellyttämät käytänteet.
- Kuvataan toimintatavat tukea tarvitsevan opiskelijan (teon kohde ja tekijä) ohjaamiseksi opiskeluhuoltopalveluihin.
- Kuvataan yhteistyö huoltajien kanssa sekä viranomaisyhteistyö ml. toimintatavat koskien ilmoitusvelvollisuutta sosiaalitoimeen ja/tai poliisille

Kriisisuunnitelma (suunnitelma kriisi-, uhka- ja vaaratilanteiden varalle)

- Kuvataan kriisitilanteiden ehkäisy, niihin varautuminen ja toimintatavat kriisitilanteissa sekä toimintavalmiuksien harjoittelu.
- Kuvataan tämän kokonaisuuden johtamisen periaatteet, yhteistyö sekä työn- ja vastuunjako.
- Kuvataan sisäisen ja ulkoisen viestinnän sekä koulutuksen järjestäjän ja oppilaitoksen välisen tiedottamisen periaatteet.
- Suunnitelma valmistellaan yhteistyössä hyvinvointialueen ja muiden tarvittavien viranomaisten kanssa ottaen huomioon muut uhka-, vaara ja kriisitilanteita koskevat ohjeistukset sekä psykososiaalisen tuen järjestämisen periaatteet.

Mitä suunnitelmissa on hyvä huomioida?

- Johdetaan työtä tiedolla (miten alueella / oppilaitoksessa voidaan, mitä asioita tulisi kehittää ym.).
- Otetaan huomioon toimintaympäristön erityispiirteet.
- Tehdään konkreettisia suunnitelmia.
- Muistetaan ennaltaehkäisevä näkökulma.

Esimerkkinä päihdesuunnitelma

- Ehkäisevä päihdetyö on osa opiskeluhuollon kokonaisuutta.
  - 1) Edistetään sekä yhteisöllistä että yksilöllistä hyvinvointia.
  - 2) Varmistetaan oppimisympäristön terveellisyys ja turvallisuus.
- Opiskeluhuoltosuunnitelmassa huomioidaan tupakka- ja nikotiinituotteiden, alkoholin ja muiden päihteiden käytön ehkäiseminen ja käyttöön puuttuminen, kuten myös rahapelihaittojen ehkäisy.
- Yhteisistä toimintatavoista ja eri toimijoiden tehtävistä sovitaan monitoimijaisessa yhteistyössä.
- Oppilaitoksen päihdetilanteen seuraaminen, yhteenvedon laatiminen ja siitä tiedottaminen.

Esimerkkinä päihdesuunnitelma

- Esimerkkejä päihdesuunnitelman sisällöistä:
  - Milloin oppilaitoksessa annetaan päihdekasvatusta osana muuta opetusta ja miten tehdään muuta ennaltaehkäisevää työtä (esim. tunne- ja vuorovaikutustaidot, mielenterveyden tuki, yhteisöllisyyden vahvistaminen)
  - Toimintamalli tilanteisiin, joissa opiskelija käyttää tupakka- tai nikotiinituotteita oppilaitoksen alueella, esiintyy päihtyneenä tai pelaa rahapelejä kouluajalla tai hänellä on hallussaan päihteitä oppilaitoksen alueella:
    - miten akuutissa tilanteessa toimitaan
    - miten huoli otetaan puheeksi ja kartoitetaan jatkotuen tarve, ja kuka siitä vastaa
    - tiedottaminen huoltajille
    - miten oppilas tai opiskelija ohjataan jatkotuen piiriin ja
    - kuka vastaa seurannasta
  - Miten varhaisen tunnistamisen ja tuen menetelmiä hyödynnetään opiskeluterveydenhuollossa
  - Huoltajien kanssa tehtävä yhteistyö ja vanhemmuuden tuki
  - Miten suunnitelman toteutumista seurataan ja milloin suunnitelma tarkastetaan ja päivitetään

Lisää tietoa

- [Ehkäisevä päihdetyö yhteisöllisessä opiskeluhuollossa | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- [Varhainen tunnistaminen oppilaitoksessa – THL](#)
- [Päihdekasvatus – THL](#)
- [Julkaisu+85+LSAVI.pdf \(thl.fi\)](#) (Päihde- ja pelikasvatus oppilaitoksissa – opas suunnitelmien tekoon ja varhaiseen tunnistamiseen, Aluehallintovirasto)
- [Terveellisyyden, turvallisuuden ja hyvinvoinnin tarkastus - THL](#)

Oppilaitoskohtainen opiskeluhuoltoryhmä

- Työn tavoitteena on opiskelijan ja yhteisön oppimisen, hyvinvoinnin, terveyden ja turvallisuuden edistäminen
- Kokoonpanosta, tehtävistä ja toimintatavoista päätetään paikallisesti
  - Koulutuksen järjestäjä yhdessä opiskeluhuollon palveluja tuottavien tahojen kanssa
  - Ryhmää johtaa koulutuksen järjestäjän nimeämä edustaja
  - Ryhmä voi tarvittaessa kuulla asiantuntijoita
- Työn kohteena ryhmä, luokka, yhteisö, oppimis-/ opiskeluympäristö
– ei koskaan yksittäinen opiskelija!
- Asioiden käsittely yleisellä ja yhteisöllisellä tasolla
- Kirjaaminen on hyvää hallintoa ja oikeusturvaa

Opiskeluhuoltoryhmän tehtäviä

Opiskeluhuoltotyön suunnittelu, kehittäminen, toteuttaminen ja arviointi oppilaitoksessa

- Hyvinvointia koskevan tiedon kokoaminen eri lähteistä
- Rakenteiden ja toimintatapojen luominen yhteisölliselle ja ennalta ehkäisevälle työlle
- Opiskeluhuoltoryhmän omien toimintatapojen kehittäminen ja arviointi
- Osallisuudesta huolehtiminen (ml. opiskelijat, huoltajat, yhteistyökumppanit)
- Opiskeluhuollosta tiedottaminen
- Yhteisöllisen opiskeluhuoltotyön seuranta ja arviointi

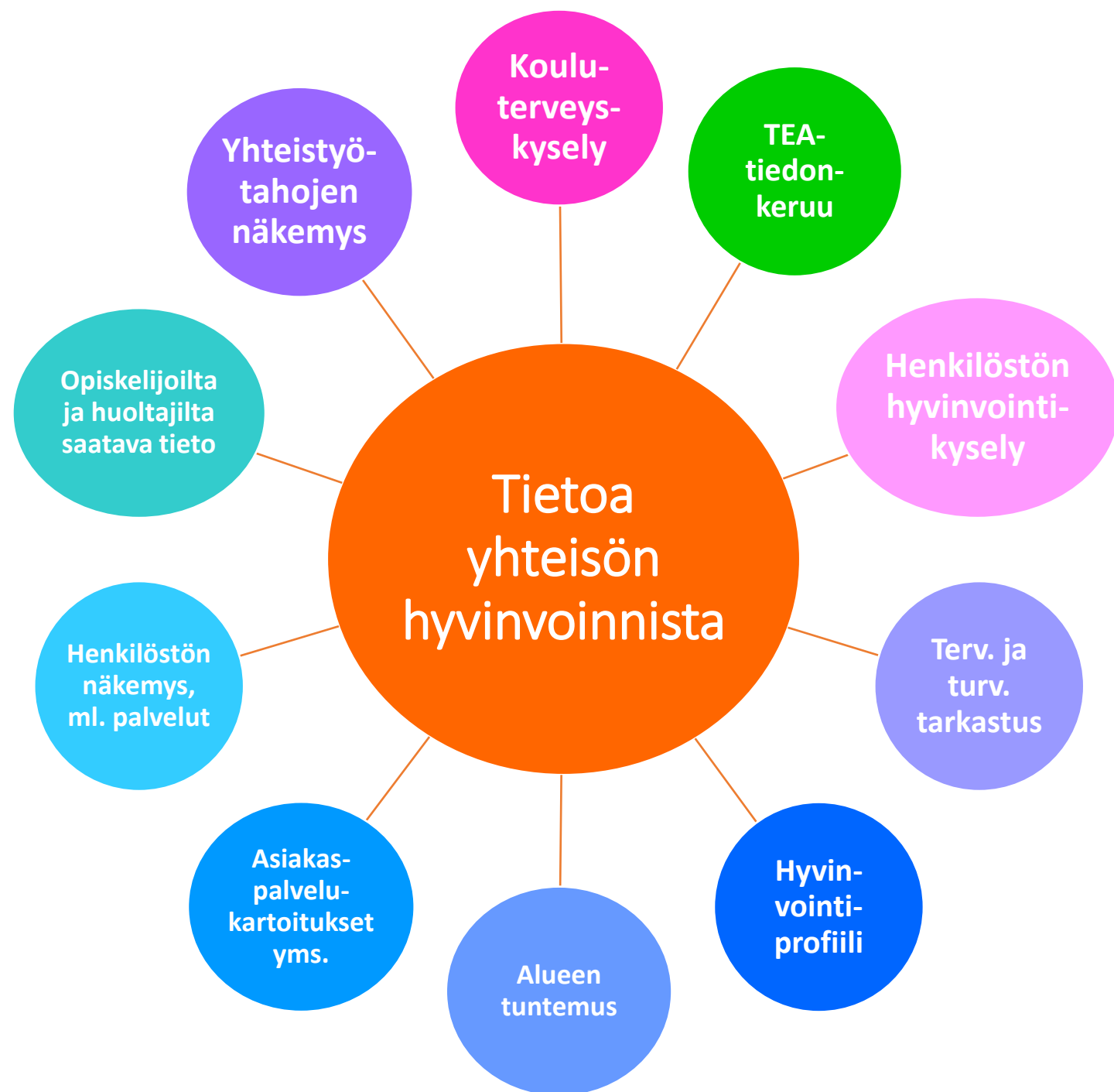
Esimerkkejä yhteisöllisen opiskeluhuollon toimintatavoista

- Yhteisön arvot tulevat näkyväksi yhteisöllisessä työssä
- Tieto yhteisön hyvinvoinnista perusta työlle
- Toimintatavat suunnitellaan ja sovitaan yhdessä
- Osallisuus on aitoa
- Yhteisön vuorovaikutus on myönteistä
- Hyvinvoinnin ja turvallisuuden näkökulmat ohjaavat käytäntöjä ja jokaisen työtä

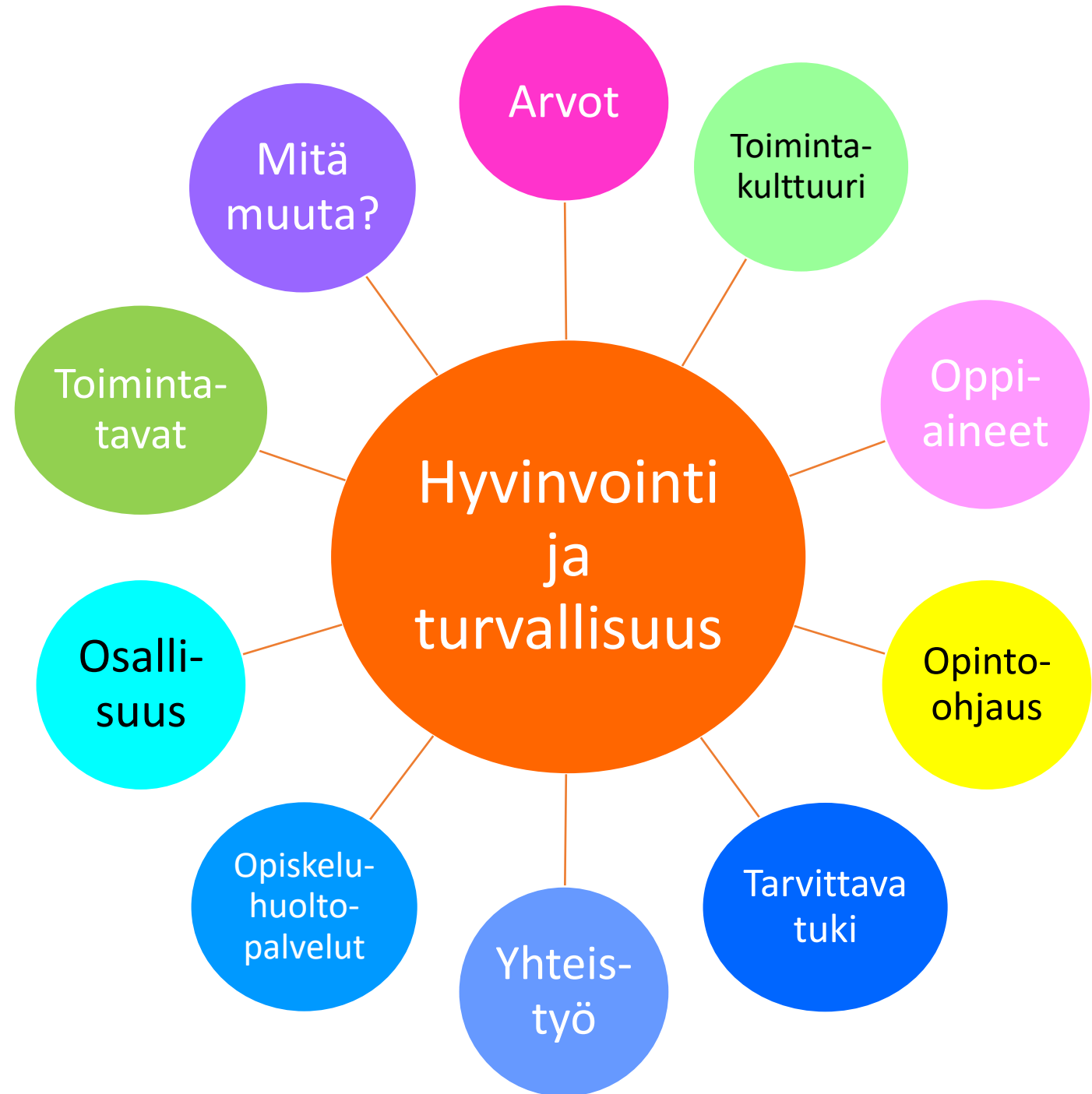
- Ryhmytymisen tukeminen
- Tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelu
- Kiusaamisen, väkivallan ja häirinnän vastainen työ
- Ajanhallintaa ja opiskelutaitoja vahvistavat menetelmät
- Opetusjärjestelyt tukevat hyvinvointia (erilaiset ryhmät ja kurssit)
- Terveellisten elintapojen korostaminen (teemapäivät ja -viikot)
- Opiskelijoiden omat yhteisöt
- Yhteistyö oppilaitoksen ulkopuolisten tahojen kanssa, jne.

Kansanopistoyhteisön osaamisen turvaaminen!

Tietoa yhteisön hyvinvoinnin kehittämiseen ja seurantaan

Hyvinvointia tukevia rakenteita

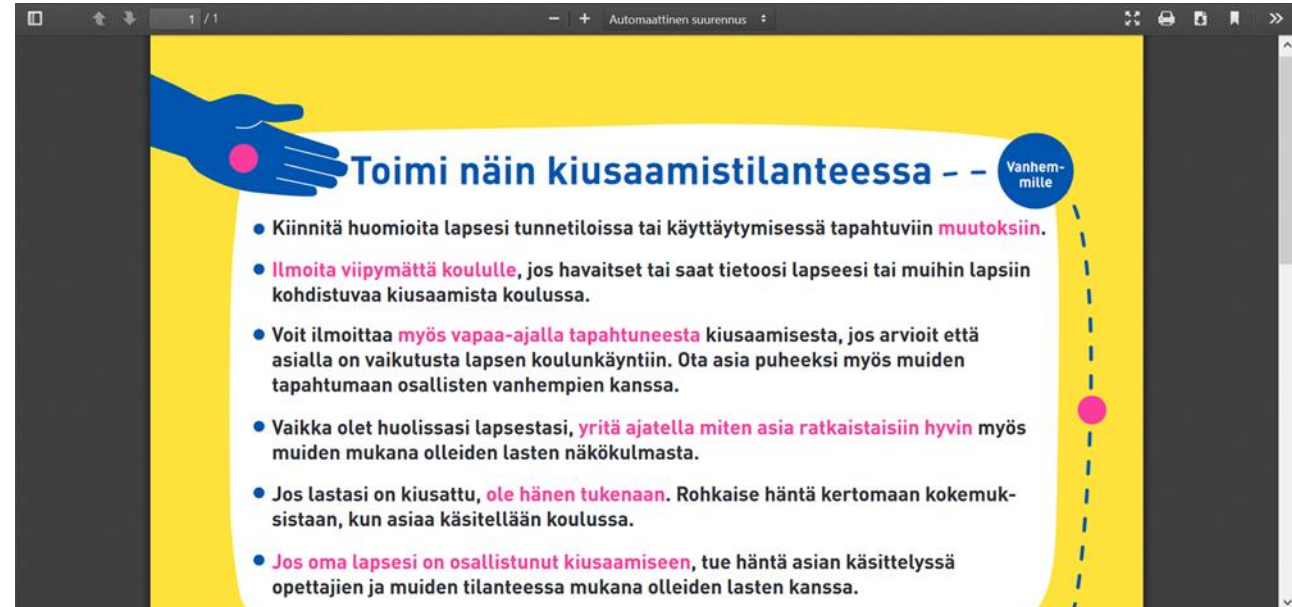
Webinaari tietojen luovutuksesta 7.10. klo 14-16

- [Tietojen luovuttaminen koulutuksesta opiskeluhuoltopalveluille -webinaari | Opetushallitus \(oph.fi\)](#)
- Webinaari on tarkoitettu perusopetuksen, lukiokoulutuksen, ammatillisen koulutuksen, TUVA-koulutuksen sekä vapaan sivistystyön oppivelvollisuuskoulutuksen sekä opiskeluhuoltopalvelujen johdolle, henkilöstölle ja sähköisistä järjestelmistä vastaaville.
- Tilaisuudessa käsitellään tietojen luovuttamiseen liittyvää juridiikkaa.
- Webinaari on kaikille avoin ja maksuton ja siitä otetaan tallenne.

Kiusaamisen vastaisen työn opas ja tukimateriaalit

- Opas ammattilaisille (suomeksi ja ruotsiksi)
- Kouluille: PPT -esittelymateriaali
- Oppilaille ja huoltajille: Huoneentaulut, kieliversiot (englanti, venäjä, viro, somali, arabia, kurdi, ...)

Toisella asteella toimien – Opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle

Painotuotteena (THL
Kirjakauppa tai pdf-versiona
verkossa (www.thl.fi))

Toisella asteella toimien

– opas oppilaitoksen opiskeluhoitoryhmälle

Marke Hietanen-Peltola, Kristiina Laitinen,
Jouni Järvinen ja Susanna Fagerlund-Jalokinos

Opas seksuaalisen häirinnän ennaltaehkäisemiseksi ja siihen puuttumiseksi kouluissa ja oppilaitoksissa

Oppaat ja käsikirjat 2020:4a

www.oph.fi

- Opas
- Valmis ppt-esittelymateriaali

OPETUSHALLITUS
UTBILDNINGSSTYRELSEN

Kiitos!

